

KIRSAL TOPLUM, KÖY-KENT PROJESİ VE ORMANCILIK KOOPERATİFLERİ¹

Yrd. Doç. Dr. Cihan ERDÖNMEZ

İ.Ü. Orman Fakültesi

Şafak BAŞA

Mesudiye Kaymakamı

1. GİRİŞ

Ülkemiz, hala, kırsal nüfusun toplam nüfus içerisinde önemli paya sahip olduğu bir toplumsal yapıyı barındırmaktadır. Bu durumun *bir sorun mu yoksa bir avantaj mı* olduğu sorusunun yanıtı ise, değişik bakış açılarından bakıldığında değişik şekiller alır. Örneğin, *kalkınmış olmak* kavramından ne anlaşıldığı, soruyla doğrudan ilişkilidir. Eğer, bu kavramın göstergesinin yalnızca ekonomik parametreler olduğu düşünülüyorsa, kırsal nüfusun çok olmasının bir sorun olduğu sonucuna ulaşılabilir. Çünkü kırsal yapının temel unsuru –hatta tanımlayıcısı- tarımsal üretimdir. Her ne kadar, artık, küçük ölçekli endüstri ve hizmet sektörünün (başta turizm olmak üzere) kırsal yapıya entegre edilmesi konusu ağırlıklı olarak işleniyorsa da, bu, bir önceki cümlede yer alan temel yargıyı değiştirmez.

Öte yandan, ele aldığımız sorunsalla ilgili bir diğer önemli nokta, ulaşılacak hedefin (kalkınma) maliyeti ya da diğer bir deyişle, getirdiği yüküdür. Bu yük, çoğunlukla ekonomik olmaktan öte, sosyal, kültürel ve çevresel bir içeriği kapsamaktadır. Eğer, bu yük önemseniyor ve değerlendirme sürecine yeterince katılıyorsa, bu sefer, kırsal nüfusun çok olmasının bir sorun değil bir avantaj olduğu sonucuna ulaşılır. Çünkü hala, sosyal ve kültürel ilişkiler ve işleyişteki tekdüzeliği, can sıkıcılığı, yabancılaşmayı ve yozlaşmayı önleme ya da en aza indirme şansına sahiptir. Üstelik sağlıklı ve dengeli bir çevrede; onun sahibi değil bir parçası olarak.

Tarafımızdan benimsenen görüş, ikinci seçenektir; kırsal nüfusun çok olması ülkemiz için bir avantajdır. Ancak, bu görüş, kırsal nüfusun mevcut sorunlarının gözden uzak tutulması sonucunu doğurmaz. Tam tersine, sorunları saptanmış ve çözülmesi yolunda önemli adımlar atılmış-büyük oranda çözülmüş- kırsal nüfusun çokluğunun ülkemiz için bir avantaj olduğu ifadesi, savunulan görüşün daha açık ve yalın bir şekilde ortaya konulmuş halidir.

¹ Bu bildirinin yayımlandığı yer için bakınız: ERDÖNMEZ, Cihan, Şafak BAŞA (2002), "Kırsal Toplum, Köy-Kent Projesi ve Ormanlık Kooperatifleri", 1. Ulusal Ormanlık Kooperatifleri Sempozyumu, 22-23 Mart 2002, Kastamonu, s: 186-194.

O halde, konu, kırsal nüfusun sorunlarının saptanması ve çözülmesi yolunda adımların atılması noktasında düğümlenmektedir. Kolaylıkla söylenebilir ki, kırsal nüfusun sorunlarının saptanması aşamasında, genel olarak, bir kargaşa yaşanmamaktadır. Söz konusu toplum kesiminin başta ekonomik olmak üzere, sosyal, kültürel ve teknik (altyapı, ulaşım, kitle iletişim vb.) boyutlar içeren sorunları hemen herkes tarafından bilinmektedir. Aslında, bu sorunların çözümü konusunda yapılması gerekenler de ayrıntılarıyla ortaya konulmaktadır. Bu konuda atılan pek çok adımdan da söz edilebilir; yasal düzenlemeler, kurulan örgütler, kalkınma planları, siyasal parti programları, kırsal kalkınma projeleri, bilimsel toplantılar ve daha onlarca. Ne var ki, ulaşılan sonuçlar hiçbir zaman arzu edilen noktaya varamamıştır. Bu başarısızlığın arkasında, doğaldır ki, pek çok neden yatmaktadır. Ancak, öyle görünmektedir ki, nedenler içerisinde en yaşamsal olanı *kırsal kalkınma hedefinin arkasında hemen hiçbir zaman güçlü bir iradenin yer almamış olmasıdır*. Kırsal kalkınma, siyasi, ekonomik, bilimsel ve kültürel çevrelerden, nedense, gerekli desteği görmemiştir. İşin garibi, kırsal nüfustan ve bu nüfusun örgütlü temsilcilerinden bile bu konuda ciddi taleplerin geldiğini görmek kolay değildir.

Bugün geldiğimiz noktada, aslında, durum pek de değişmiş değildir. Tek bir farkla; Köy-Kent Projesi aracılığıyla, kırsal kalkınma konusunda ortaya konulmuş güçlü bir siyasi iradenin var olması. Ne yazık ki, yıllardır özlenen bu tür bir iradenin ortaya konulmuş olması bile, adı geçen diğer kesimlerde ciddi bir hareketlenme yaratmamıştır. Bu noktada da tek bir farkı ortaya koymak gerekir; ulusal kamuoyumuz söz konusu projeye seyirci bile olmazken, Dünya Bankası konuyu gündemine almış, projeye finansal destek vaadinde bulunmuş ve bu projeyi dünya çapında yaygınlaştırmak için, gönderdiği heyetler aracılığıyla incelemelerine başlamıştır. Bu bildiriye, yukarıda anlatılanlar rehberliğinde Köy-Kent Projesi ele alınmıştır. Projenin temel felsefesi ve kırsal kalkınma yaklaşımı vurgu noktalarıyla özetlenmiştir. Daha sonra, proje ile ormancılık kooperatiflerinin etkileşimleri incelenmiş ve bazı sonuçlara ulaşılmaya çalışılmıştır.

2. DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE KIRSAL TOPLUM

Dünya genelinde kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki payı sürekli azalma eğilimindedir. 1950 yılında %82 olan bu pay 1990 yılında %67'ye ve 2000 yılında %58'e gerilemiştir. Bu oranın 2020 yılında %43'e düşeceği beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde kırsal nüfus 2010 yılına kadar mutlak değer olarak artış içinde olacak ve daha sonra yavaş bir azalma trendi içerisine girecektir. Diğer yandan, gelişmekte olan ülkelerde tarım sektöründe işlendirilenlerin oranı 1965 yılında %71 iken 1990-92 döneminde %58 olmuştur. Toplam işlendirmede endüstrinin payı %12'den %15'e, hizmet sektörünün payı %17'den %27'ye yükselmiştir. Oy-

sa bu oranlar gelişmiş ülkelerde tarım için %10, endüstri için %32 ve hizmet sektörü için %58'dir. Dünya genelinde ise, sırasıyla %48, %18 ve %34 düzeyindedir. Gelişmekte olan ülkelerde tarım sektöründeki yüksek işlendirme oranına karşın, bu sektörün toplam GSMH içindeki payı, ancak %19'dur (UNDP, 1992; UNCHS, 1996).

Öte yandan, 1997 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, ülkemiz toplam nüfusunun %35'ine karşılık gelen yaklaşık 22 milyon kişi kırsal alanlarda yaşamaktadır (DİE, 2000). Tarım sektörünün, 1999 yılı rakamlarıyla, GSMH içindeki payı %15, buna karşılık, tarımsal işlendirmenin toplam işlendirme içindeki oranı %45,1'dir. Yani, tarımın milli gelir içindeki payı azalmakta, ancak nüfusun önemli bir kısmı, hala geçimini tarımla sağlamaya devam etmektedir. 1991 Genel Tarım Sayımı sonuçlarına göre, ülkemizde 4,1 milyon tarımsal işletme bulunmakta, bunların %3,6'sı hayvancılık ve %96,4'ü bitkisel üretim ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Tarım sektöründe işlendirilenlerin gelirleri diğer sektörlerle göre düşük olup, sektör içerisinde de gruplar arası gelir dağılımında önemli farklılıklar bulunmaktadır (Anonim, 2000a). Bütün bunlarla birlikte, kırsal alanda tarım dışı gelir kaynaklarının yaratılması konusunda başarılı olunamadığı da bilinmektedir.

3. KOOPERATİFLER VE ORMANCILIK KOOPERATİFLERİ

3.1. Genel Olarak Kooperatifler

“Kooperatif, fertlerin, tek başlarına yapamayacakları veya birlikte yapmalarında yarar bulunan işleri en iyi biçimde ve maliyet fiyatına yapmak üzere dayanışma suretiyle ekonomik güçlerini bir araya getirmeleridir” şeklinde tanımlanmaktadır (Mülayim, 1995). Bu açıdan bakıldığında çeşitli kooperatif türlerinin bulunduğu görülecektir; Tüketim Kooperatifleri, Konut Kooperatifleri, Esnaf ve Sanatkârlar Kefalet Kooperatifleri, Tarım Dışı Hizmet Kooperatifleri ve Tarım Kooperatifleri ilk akla gelenler arasındadır. Özellikle Tarım Kooperatifleri de kendi içinde alt dallara ayrılmaktadır.

Tarım Bakanlığının 1999 yılı verilerine göre, ülkemizde kırsal alanda hizmet veren 5.422'si Tarımsal Kalkınma, 388'i Su Ürünleri, 2351'i Sulama ve 28'i Pancar Ekicileri olmak üzere toplam 8.189 kooperatif bulunmaktadır. Bu kooperatiflerin toplam üye sayısı 2 milyon 315 bin dolayındadır ve 47 adet Birlik halinde bir araya gelmiş durumdadırlar (Anonim, 2000b). Bunlardan başka, Tarım Kredi Kooperatifleri ve Tarım Satış Kooperatifleri de bulunmaktadır.

3.2. Ormancılık Kooperatifleri

Ülkemizde, orman köylerinin toplumsal ve doğal koşullarının diğer kırsal alanlara göre farklılıklar içerdiği bilinmektedir. Bu nedenle, orman köylerinde etkinlik gösteren ormancılık kooperatiflerinin başarıya ulaşip ulaşmadıkları daha da önemli hale gelmektedir.

1988 yılı rakamlarıyla, ülkemizde 2010 adet Orman Köyü Kalkındırma Kooperatifi bulunmaktaydı (Ünver, 1993). 1163 sayılı Kooperatifler Yasasına göre kurulan bu kooperatifler, 1988 yılında çıkarılan 3476 sayılı Yasaya göre hazırlanan Tip Anasözleşme sonucunda Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri kapsamına alınmıştır. Bugün, yaklaşık olarak 1600 civarında orman köylerinde hizmet veren Tarımsal Kalkınma Kooperatifi bulunduğu tahmin edilmektedir (Anonim, 1998). Söz konusu kooperatifler genel olarak iki konuda etkinlik göstermektedirler (Anonim, 1993):

- Ormancılıkla ilgili üretim çalışmaları,
- Orman köylülerince üretilen ürünlerin değerlendirilmesi ve pazarlanması amacıyla küçük ve orta ölçekte projeli yatırıma dönük çalışmalar.

Ormanlarda orman ürünü üretiminin tamamına yakını orman işletmeleri ile orman köylerinde kurulan tarımsal kalkınma kooperatifleri arasında yapılan sözleşmelere dayalı olarak kooperatif ortakları tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunun sonucu olarak, 1982-91 yılları arasında kooperatiflere 1.375.130 m³ yapacak emval yasal hak olarak satılmış ve ayrıca aynı dönem içinde cari fiyatlarla 10,1 milyar TL bedel farkı ödenmiştir. Yine, aynı dönemde kooperatiflere 19.557.597 ster yakacak odun satışı yapılmıştır (Anonim, 2001). Öte yandan, Orman Köylerini Kalkındırma Fonu tarafından bu kooperatiflere 1974-2000 döneminde 476 adet proje karşılığı olarak, 2000 yılı fiyatlarıyla 55.720.000.000 TL'lik kredi kullandırılmıştır (Anonim, 2000c).

Ne var ki, bütün bunlara karşın, orman köylerinde faaliyet gösteren kooperatiflerin önemli sorunları olduğu da bilinmektedir. Bunlardan belli başlıları şu şekilde özetlenebilir (Mülayim, 1998; Küçükay, 2001; Anonim, 1993):

- Kooperatif ortak ve yöneticilerinin eğitimsizliği,
- Kooperatiflerin finansman gereksiniminin yeterince karşılanamaması,
- Proje fizibilitelerinin gerçekçi olarak hazırlanmaması,
- Profesyonel yönetici ve teknik eleman yetersizliği,
- Denetim konusunda devlet ve birliklerin yetersiz kalması,
- Ürünlerin pazarlanmasında entegrasyon sağlanamaması.

4. KÖY-KENT PROJESİ

4.1. Köy-Kent Projesi Uygulama Alanı

Köy-Kent Projesi Ordu İli Mesudiye İlçesine bağlı 9 köyde uygulanmaktadır. Mesudiye Ordu'nun en eski ilçelerinden biridir. İl merkezine uzaklığı 120 km. olan ilçe hem Doğu Karadeniz ile Orta Karadeniz'in hem de Karadeniz ile İç Anadolu'nun kesiştiği noktada bulunmaktadır. Önceleri Hamidiye olarak anılan ve II. Meşrutiyetten sonra Mesudiye adını alan yöre 1858 yılında ilçe olmuştur. Yaklaşık 120 bin hektarlık alanı ile Ordu İlinin en geniş toprak parçasına sahip olan ilçenin merkez rakımı 1050 m.dir. 1997 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre ilçenin toplam nüfusu 28.434 olup, bunun 5.746'sı ilçe merkezinde, geri kalan 22.688'i Mesudiye'ye bağlı 3 belde ve 57 köyde yaşamaktadır.

Mesudiye, DPT tarafından yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre, ülkemizdeki 858 ilçe arasında sosyoekonomik gelişmişlik sıralamasında 632.durumdadır. Köy-Kent Projesinin uygulama alanını belirlemek üzere, öncelikle, ilçe 9 adet köy grubuna ayrılmıştır. Daha sonra, İlçe Kaymakamı, Tarım İlçe Müdürlüğü, Orman İşletme Müdürlüğü, Sağlık Grup Başkanlığı, Milli Eğitim Müdürlüğü elemanları ile öğretim üyeleri ve köy muhtarlarının da katıldığı toplantılar sonucunda, Çavdar Köyü merkezli 9 köyden oluşan köy grubunda Köy-Kent Projesinin uygulanması kararı alınmıştır (Harita 1).

4.2. Köy-Kent Projesinin Amacı ve Kapsamı

Önemli bir kırsal kalkınma yöntemi olan Köy-Kent yaklaşımı; doğal, sosyal ve ekonomik koşullar dikkate alınarak belirli köy kümelerinin oluşturulması, bu küme içerisinde yer alan köyler arasında işbirliği ve eşgüdüm sağlanarak köye götürülecek temel hizmetlerin planlı bir şekilde ulaştırılması, daha sağlıklı bir yerleşim (köy) düzeni oluşturulması, köylülerin yerlerinden olmaksızın kentlerdeki olanaklara ve uygarlık nimetlerine ulaşmalarına yardımcı olunması ve aynı zamanda; yoğun göçün yaşandığı yöre/yörelerde bu göçün tersine döndürülmesi, halen köylerde yaşayan veya köyelerine geri dönecek olan insanlara yeni ve alternatif iş olanaklarının sağlanması, atıl durumda bulunan kaynakların bölge ve ülke ekonomisine kazandırılması, yapılacak olan öncü yatırımlarla çalışmaların başlatılması ve halkın katılımı da sağlanarak projeye demokratik işlerlik kazandırılmasını ifade eder.

Ordu İli Mesudiye İlçesi Çavdar ve Yöresi Köylerinde, sosyoekonomik yaşam düzeyinin yükseltilmesi, alt ve üstyapı hizmetlerinin verimli ve etkin bir şekilde karşılanabilmesi, tarımsal üretimin *öncelikle kooperatifleşme yoluyla* geliştirilmesi, yöre halkının yaşam standartlarının

kent koşullarına yaklaştırılması ve nüfusun üretken hale getirilmesi projenin başlıca amaçlarını oluşturmaktadır.

Projenin ilk uygulamasının Mesudiye’de başlatılmış olmasının temel nedenleri aşağıda sıralanmıştır:

- Yörede, her yıl geleneksel olarak düzenlenen, katılımcı demokrasinin en güzel örneklerinden biri olan *Mesudiye İlçe Kurultayları* ile halkın kalkınma sürecine katılımı konusunda önemli mesafeler kat edilmiş olması,
- Yörenin etkin, hareketli ve eğitilmiş bir nüfusa sahip olması,
- Mesudiye’nin ilçe olarak, ekonomik ve sosyal gelişmişlik göstergeleri açısından Türkiye genelinde 858 ilçe arasında 632. sırada yer alması,
- Zengin olan doğal kaynakların nüfus yetersizliği nedeniyle verimli olarak işletilememesi,
- Yörenin doğal yapısının, özellikle hayvansal üretim ve ormancılık açısından uygun olması, otlak ve terk edilen tarım alanlarının yeniden kazanılması,
- Dayanıma ve örgütlü davranışa uygun insan yapısı nedeniyle, ***kooperatifçiliğin rahat uygulanabileceği*** bir ortam bulunması.

Diğer yandan, Mesudiye İlçesi içerisinde Çavdar merkezli köy grubunun seçilmiş olmasının öncelikli nedenleri arasında da, söz konusu grubun ***katılımcılığa ve kooperatifçilik açısından örgütlü davranışa açık olmalarının*** yer aldığı rahatlıkla söylenebilir.

Projenin üç farklı boyutta uygulanması öngörülmektedir. Bunlar;

- Temel altyapı hizmetlerinin tamamlanması,
- Eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler,
- Ekonomik yapının düzeltilmesine yönelik hizmetlerdir.

2 Eylül 2000 tarihinde başlatılan projenin yaklaşık maliyeti 10 trilyon TL’nin üzerindedir. Proje, Başbakanlık Müsteşarlığının koordinatörlüğünde yörede uygulanmakta ve izlenmektedir. Proje Yönetim Organları; **Köy-Kent Başkanlığı, Köy-Kent Yürütme Kurulu ve Köy-Kent Kurultayından** oluşmaktadır.

Köy-Kent Başkanlığı, Mesudiye Kaymakamı ve kendisine yardımcı olmak üzere grup köy muhtarlarından seçeceği bir muhtardan; Köy-Kent Yürütme Kurulu, Mesudiye Kaymakamının başkanlığında grup köyleri muhtarları ile ***kooperatif başkanından***; Köy-Kent Kurultayı da, grup köylerindeki kayıtlı seçmenlerden ve gözlemci üyelere oluşmaktadır.

Harita 1. Mesudiye Köy Grupları ve Köy-Kent Projesi Uygulama Alanı

5. KÖY-KENT ve ORMANCILIK KOOPERATİFLERİ

5.1. Köy-Kent Öncesi Durum

Köy-Kent Projesi başlamadan önce Mesudiye İlçesinde kurulmuş olan tarımsal kalkınma kooperatiflerinin sayısı 8'dir. Bu kooperatiflere ilişkin kısa bilgiler aşağıdaki gibidir:

S.S. Gülpınar Orman Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: 762 üyesi bulunan kooperatif, süt ürünleri işlemeye yönelik bir fabrika kurmuş, ancak son yıllarda süt temin etmede yaşanan güçlükler nedeniyle üretimini durdurmuştur.

S.S. Üçyol ve Civarı Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: 148 üyesi bulunmaktadır. Ancak, şu ana kadar herhangi bir faaliyet gerçekleştirmemiştir.

S.S. Arpaalan Orman Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: 77 üyesi bulunmaktadır. Ormancılık faaliyetlerinin yanı sıra, orman ürünleri işlemeye yönelik bir atölye işletmektedir.

S.S. Kavaklıdere ve Civarı Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: 200 adet süt ineği projesi uygulamış ve dağıtımını yapmıştır.

S.S. Musalı-Yeşilçit Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: 225 üyesi olup herhangi bir proje uygulamamıştır.

S.S. Çiftlikarıca Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: 55 üyesi bulunan kooperatif ormancılık etkinlikleriyle uğraşmaktadır.

S.S.Karıca Orman Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: 75 üyesi bulunan kooperatif ormancılık etkinlikleri ve orman ürünleri nakliyesi ile uğraşmaktadır. Ayrıca, kooperatifin 1 adet hızar atölyesi bulunmaktadır.

S.S. Dursunlu Orman Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi: Ormancılık etkinlikleri ile uğraşmaktadır.

Bu kooperatiflerin temel sorunlarının, ülke genelinde faaliyet gösteren diğer tarımsal kalkınma kooperatifleriyle örtüştüğü söylenebilir.

5.2. Köy-Kent Projesinin Kooperatif Yaklaşımı

Daha önce de belirtildiği gibi, Köy-Kent Projesinin temelinde örgütlülük ve bu anlamda da kooperatifçilik yatmaktadır. Köylerin değil köylülerin güçlerinin bir araya getirilmesi ve tek başına yapamadıkları ekonomik girişimleri, birleşerek güçlü bir kooperatif çatısı altında yapmaları esasına dayanmaktadır. Proje, yalnızca kırsal altyapının iyileştirilmesini hedeflemekte, aynı zamanda kırsal ve ekonomik kalkınmayı ön plana çıkarmaktadır. Bu ise bireysel krediler ve kooperatifçilik uygulamaları ile sağlanmaya çalışılmaktadır.

Bu kapsamda olmak üzere, Köy-Kent Projesi kapsamında, projenin uygulandığı bölgeyi içine alan 1 adet tarımsal kalkınma kooperatifi kurulmuştur (S.S. Çavdar, Çardaklı, Esatlı ve Civarı Köyleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi).

Bu kooperatifin örgütlenme şekli de, ilgili mevzuat uyarınca, diğer kooperatiflerde olduğu gibidir. Ancak, burada dikkat çeken ve farklılık gösteren durum, kooperatif bünyesindeki her köye, köyün büyüklüğüne bakılmaksızın, eşit sayıda üye kontenjanı (100) tanınmış olmasıdır. Böylelikle kooperatif 400 üyeden meydana gelmiştir.

Kooperatif, bu şekliyle, bugüne kadar iki önemli projenin altına imza atmıştır. Bunlardan birincisi, ORKÖY kredisiyle gerçekleştirilen “Orman Ürünleri İşleme ve Değerlendirme Tesi-

si”dir. 542 milyar TL’ye mal olan tesis 5 ay gibi kısa bir sürede tamamlanmış ve faaliyete geçmiştir. İlk etapta 15 kişiye istihdam sağlamış olan bu tesiste, başta okul sıraları olmak üzere oduna dayalı çeşitli ürünler üretilmektedir.

Kooperatifin ikinci projesi ise Tarım ve Köy İşleri Bakanlığında sağlanan kooperatif kredisiyle gerçekleştirilmiştir. “Besi Sığırcılığı Projesi” adı altındaki bu proje, her devrede 50 aileye 10 baş sığır dağıtmak üzere 2 devreden meydana gelmektedir. Projenin 1. devresi başarıyla tamamlanmıştır.

Burada önemle vurgulanması gereken bir nokta şudur: Köy-Kent Projesinin uygulanmakta olduğu 9 köyde daha önce kurulmuş tarımsal amaçlı bir kooperatif bulunmamaktadır. Ancak, yöre insanının örgütlü hareket etme bilincine sahip olduğu, yapılan bütün gözlem ve değerlendirmelerde ortaya çıkmaktadır. Kuşkusuz, böyle bir bilincin oluşmuş olmasına karşın yörede kooperatif kurulmamış olmasının nedenleri farklıdır. Dolayısıyla, proje kapsamında kurulmuş olan kooperatif halk tarafından hemen benimsenmiş ve kooperatif etrafında sıcak bir dayanışma halkası derhal oluşmuştur.

Köy-Kent Projesinin kooperatifleşmeye ne derece önem verdiğini ortaya koyan bir diğer nokta da, Köy-Kent Yürütme Kurulunun oluşum şeklidir. Daha önce de belirtildiği gibi, yürütme kurulu, Mesudiye Kaymakamı, Köy Muhtarları ve Kooperatif Başkanından meydana gelmektedir.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ülkemiz, barındırdığı kırsal nüfusun toplam nüfusa oranının hala yüksek olması nedeniyle, kırsal kalkınma konusuna önemle eğilme zorunluluğu ile karşı karşıyadır. Bu zorunluluk, aslında, ülke kalkınmasında anahtar rol oynayabilecek bir öneme sahiptir.

Kırsal kalkınmanın sağlanabilmesinde, kırsal nüfusun örgütlü ve dayanışma içerisinde hareket etmesi, göz ardı edilemeyecek bir gerekliliktir. Bu gerekliliğin yerine getirilmesinde en önemli görevlerden biri de kırsal alanda kurulan tarımsal amaçlı kooperatiflere düşmektedir. Özellikle orman köylerinin yoğun olarak bulunduğu yörelerde kurulan tarımsal kalkınma kooperatifleri için bu durum bir kat daha fazla ön plana çıkmaktadır.

Ancak, bugüne kadar gerçekleşen çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, orman köylerinde kurulmuş olan kooperatiflerin amacına ulaştığını söylemek, genel olarak düşünüldüğünde, olanaklı değildir. Kuşkusuz, bu olumsuzluğun, özele inildiğinde, birbirine benzeyen ya da benzemeyen çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bunlar arasında ilk akla geleni ve de en önemlisi, bu kooperatiflerin büyük çoğunluğunun kendilerini etkinlik alanı açısından sınırlandırmış

olması gelmektedir. Örgütlü hareket etme bilinci, yönetim, finansman ve eğitim gibi konular da yaşanan olumsuzluklar da buna eklenince, sorun iyice içinden çıkılmaz bir hal almaktadır. Öte yanda, Köy-Kent projesi, temel felsefe olarak örgütlü hareket ve dayanışmayı benimsemiştir. Bu kapsamda, kooperatifçiliğe de büyük önem vermektedir. Köy-Kent örneği göstermiştir ki, örgütlü hareket ve dayanışma bilinci oluştuğunda sayılan diğer sorunların çözümü daha kolay bir hal almakta ve kooperatifçiliğin kırsal sorunların giderilmesindeki etkinliği artmaktadır.

Bu noktada belirtilmesi gereken bir diğer nokta da, kooperatifçiliğin, katılımcı demokrasinin yaşama geçirilmesinde en önemli rollerden birini oynayacağıdır. Günümüzde, yavaş da olsa, karar alma mekanizmalarında halk katılımının sağlanması zorunluluğu benimsenmeye başlamıştır. Kırsal sorunların çözümünde de bu zorunluluk çok kısa zamanda kendini gösterecektir. O halde, kırsal toplumun örgütlü bir biçimde kendini ifade ederek karar alma süreçlerine dâhil olmak konusunda hazırlıklı olması gerekmektedir. Köy-Kent Yürütme Kurulunda yerel idarecilerle birlikte kooperatif başkanının da yer alıyor olması bunun en tipik ve sevindirici örneğidir. Söz konusu durum yalnızca kırsal kalkınma projelerinin yürütülmesinde değil, örneğin, ormancılıkla ilgili kararların alınmasında da ortaya çıkacaktır. Ormancılık camiasında ve eğitim kurumlarında, ormancılıkla ilgili kararların alınmasında halk katılımının gereği ciddi biçimde dile getirilmektedir. Orman köylerinde faaliyet gösteren kooperatiflerin bu konuda da hazırlıklı olması, gözden uzak tutulmaması gereken durumdur.

KAYNAKLAR

- Anonim, 1993.** Orman ve Köy İlişkileri Ön Çalışma Grubu Raporu. 1. Ormanlık Şurası Tebliğler ve Ön Çalışma Grubu Raporları Cilt 2, sf.159-171. Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 1998.** Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ormanlığımız. Orman Bakanlığı, Ankara.
- Anonim, 2000a.** Uzun Vadeli Strateji ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005. DPT, Ankara.
- Anonim, 2000b.** Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu. DPT, Ankara.
- Anonim, 2000c.** Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü 1999-2000 Yılları Faaliyetleri. ORKÖY, Ankara.
- Anonim, 2001.** Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Ormanlık Özel İhtisas Komisyonu Raporu. DPT, Ankara.
- DİE, 2000.** Türkiye İstatistik Yıllığı 1999.
- Küçükay, M., 2001.** Orman Köyleri, Sorunları ve Çözüm Yolları. Orman Bakanlığı Teknik Bülten, Eylül 2001, sf.30-32. Orman Bakanlığı, Ankara.
- Mülayim, Z.G., 1995.** Kooperatifçilik (İkinci Baskı). Yetkin Yayınları, Ankara.
- Mülayim, Z.G., 1998.** Atatürk'ten Bugüne Kooperatifçilik. Yetkin Yayınları, Ankara.
- UNDP, 1992.** Human Development Report 1992. Oxford University Press, New York.
- UNCHS, 1996.** An Urbanizing World: Global Report on Human Settlements 1996. Oxford University Press, New York.
- Ünver, A. 1993.** Orman Köylerinde Kooperatifçilik. 1. Ormanlık Şurası Tebliğler ve Ön Çalışma Grubu Raporları Cilt 2, sf.377-382. Orman Bakanlığı, Ankara.

YARARLANILAN DİĞER KAYNAKLAR

- Çağlar, Y. 1986.** Türkiye'de "Orman Köyleri" ve Kalkındırılmasına Yönelik Etkinlikler. Milli Produktivite Merkezi Yayınları: 340, Ankara.
- İnan, İ.H., 1998.** Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği (Genişletilmiş 4. Baskı). Trakya Üniversitesi, Tekirdağ Ziraat Fakültesi.
- İnan, İ.H., Kumkale, İ., Gaytancıoğlu, O., 1999.** Trakya'da Kırsal Kesimin Örgütlenmesinde Tarım Kooperatifleri, Üretici Birlikleri ve Köylere Hizmet Götürme Birliklerinin Rolü. Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları No:91, Ankara.
- İzmirli, R., 1985.** Tarımsal Üretimde Kooperasyon ve Türk Tarımına Uygulanabilirliği. Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları No: 61, Ankara.
- Şehirlioğlu, İ.A. , 1983.** Köy Kalkınma Kooperatiflerinde Yönetim. Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları No:50, Ankara.
- Şenel, D. 1984.** Çok Amaçlı Tarımsal Kooperatifçilik ve Türkiye Uygulamasının Değerlendirilmesi. Milli Produktivite Merkezi Yayınları: 299, Ankara.